

МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДВОРОВОГО ПРОСТОРУ ПРИ РЕКОНСТРУКЦІЇ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті проаналізовано організація дворових просторів при реконструкції. Дослідження архітектурно-планувальну і ландшафтну структуру дворового простору, їх зміни у використанні та естетичному сприйнятті. Розміщення, щодо міського середовища.

Ключові слова: *дворовий простір, реконструкція, міське середовище.*

Abstract: *This article analyzes the organization of yard spaces while the reconstruction. Research of architectural-planning and landscape structure of yard space, its changes in use and aesthetic perception. Location relative to the urban environment.*

Keywords: *yard space, reconstruction, urban environment.*

Вступ

Міське середовище є складною структурою. Будь-яке місто постійно змінюється, за розвитком технологій зростає урбанізація, з'являється необхідність реорганізації території; інтенсивне освоєвання нової та існуючої землі. Для грамотного зростання міста та покращення існуючої ситуації необхідно передусім оцінку та аналіз наявної забудови. Провести дослідження з дослідження міського середовища.

Благоустрій та озеленення дворової та міської території займає на даний момент важливе місце у створенні гармонійного середовища. Архітектори та дизайнери прагнуть створити таку територію, яка була б не тільки функціональною, а й красивою, безпечною, цікавою для різних категорій населення [1].

Двори — це ділянки житлової та змішаної забудови у межах кварталу. Вони прилягають до одного або кількох багатоквартирних будинків. Через двори під'їжджають або підходять до житлових будинків, у них проводять дозвілля та відпочивають, їх використовують для побутових потреб [2].

Для районів житлової забудови, де не передбачається проведення містобудівних реконструктивних заходів, комплексний благоустрій дворових територій стає єдиним методом вдосконалення середовища і формування внутрішньо квартальних та дворових просторів

Принцип комплексності благоустрою території на увазі, що її комфортність досягається шляхом здійснення певного набору (комплексу) робіт по ландшафтно-планувальній організації. Сюди входить пластична організація рельєфу, озеленення, архітектурне освітлення об'єктів благоустрою, формування їх колористичного рішення, установка малих архітектурних форм та об'єктів міського дизайну, реклами, візуальної комунікації та інформації, творів монументального мистецтва.

Результат дослідження

Аналізуючи сучасну територію двору багатоповерхових будівель видно перспективи різних видів діяльності проживаючих в ньому людей. Простір має бути універсальним, враховуючи усі потреби усіх вікових груп мешканців, та неодмінно безпечним, оглядовим.

До дворових територій віднесено у тому числі комплекси дворів у межах кварталу, але тільки житлові та ті, які не утворюють самостійні об'єкти інфраструктури (озеленені території, зони відпочинку біля води, території, що примикають до об'єктів соціальної інфраструктури).

Можна виділити п'ять основних функціональних зон територій дворів:

1. Зона входу. Частина прибудинкових територій, що примикають до входів до житлових будинків.
2. Зона паркування. Частина дворової території, призначена для зберігання автотранспорту
3. Зона галасливого відпочинку. Частина дворової території, де розміщуються рекреаційні майданчики, призначені для видів відпочинку із високими шумовими характеристиками.
4. Зона тихого відпочинку. Частина дворової території, де розміщуються рекреаційні майданчики, призначені для видів відпочинку із низькими шумовими характеристиками. Такі майданчики мають бути захищені з боку вулично-дорожньої мережі та з боку зон галасливого відпочинку.
5. Господарська зона. Частина дворової території, призначена для розміщення елементів технічного обслуговування, - майданчиків збору сміття .

Двори у сучасній високоповерховій забудові. Основний пішохідний шлях проходить вздовж внутрішніх точок тяжіння (об'єктів соціальної інфраструктури, торгово-побутового обслуговування населення) та поєднує їх із зовнішніми — зупинками громадського транспорту, торговими центрами та об'єктами інфраструктури відпочинку. Другорядні пішохідні колії з'єднують основні пішохідні колії з входами в житлові будинки.

Як основні проїзди виділяються 1–2 наскрізні проїзди. Більшість внутрішньоквартальних проїздів залишаються другорядними: відходячи від основних, вони ведуть до входів до житлових будинків.

Уздовж основних проїздів слід розташовувати паркувальні майданчики (до 50 машино-місць), уздовж другорядних - кишені для паркування (до 10 машино-місць). За потреби такі майданчики можна виносити до зони вуличного фронту вулиць, що обмежують квартали.

Господарські зони слід розташовувати вздовж основних внутрішньоквартальних проїздів по можливості в радіусі 100-метрової доступності від входів до будинків, на відстані від вікон житлових будинків та меж ділянок об'єктів соціальної інфраструктури.

Зони галасливого відпочинку слід розмішувати вздовж основного пішохідного шляху, на відстані від вікон житлових будинків, господарських зон і зон паркування.

Зони тихого відпочинку мають бути розташовані поблизу зон входу до житлового будинку [2].

Оскільки основу проектування благоустрою двору становлять рішення щодо раціонального розміщення його елементів на прибудинковому просторі, а в районах щільної забудови, що склалася, ці простори дуже обмежені за розмірами, на сьогоднішній день існує типологія, де головними параметрами дворової території є її розміри та конфігурація в плані. В основу класифікації дворів було покладено їх поділ за розмірами на 4 типи – "малий", "середній", "крупний" і "великий", за конфігурацією на 2 підтипи - "замкнутий" і "незамкнутий" [3].

Активний вид відпочинку. Двір має бути пристосований для занять, які важко чи неможливо проводити у квартирі: спорт, фізкультура, прогулянки з тваринами.

Висока урбанізація великих міст спричинила, як позитивні тенденції, так й проблеми, пов'язані з розвитком навколишніх територій – периферії. Малі міста, що входять до складу регіонів, у міському розвитку виявилися позбавленими уваги. Міський статус муніципальних утворень не відповідає сучасним критеріям. Безробіття, міграція населення та інші соціальні проблеми периферії стали наслідками втрати основних промислових фондів, занедбання стану міського середовища. Соціально-економічні наслідки, що склалася, і подальше вдосконалення територій малих міст ставлять серйозні завдання, що вимагають комплексного підходу, де важливу роль відіграють архітектурно-містобудівний аспект і організація міського середовища [4]

Морфотип – це еволюційно сформований різновид планувально-просторової організації міської забудови. Морфотип відбиває функціональну наповненість забудови, конкретизує просторову організацію території, її історико-культурологічний аспект. Морфотип – це структура простору кварталу, сукупність відносин кількісних геометричних та топологічних показників забудови та відкритого простору, сформована домінуючими соціальними цінностями [5].

При реконструкції території повинен бути проведений аналіз самого об'єкту реконструкції, урахування усіх недоліків та аспектів, які потребують уваги для їх вирішення та покращення. Покращення як фізичного, так і морального стану території для подальшого архітектурного сприйняття.

Універсальний дизайн можна виразити сімома простими правилами.

1) Рівність у використанні.

Дворове обладнання може бути використане всіма без винятку членами суспільства, незалежно від своїх фізичних здібностей. Однак слід прийняти увагу те, що необхідно забезпечити баланс недоторканності приватного життя поряд з безпекою та надійною експлуатацією для всіх.

2) Гнучкість у використанні.

Керуючись цим принципом, при проектуванні вдасться виконати елементи обладнання зручні для максимальної кількості мешканців. Ми говоримо про те, що люди можуть бути правшами чи лівшами, а одне й те саме обладнання чи якісь інші елементи благоустрою території повинні бути однаково зручні у використанні як першим, і другим.

3) Інтуїтивно зрозумілий дизайн.

Не варто при розробці проекту благоустрою території навантажувати її складним чином використанням обладнанням. Необхідно враховувати, що всі мешканці різні, з різним рівнем грамотності, здатністю до концентрації, знанням мови, у всіх різний досвід використання устаткування тощо. Буд. Для будь-якої людини елементи благоустрою повинні бути інтуїтивно зрозумілі навіть якщо вони й навіщо. А якщо в цьому немає впевненості, краще забезпечити обладнання необхідними підказками, текстовими, тактильними.

4) Інформація має легко сприйматися.

Необхідну інформацію варто повідомляти максимально зрозуміло. Найкраще інформацію дублювати у кількох варіантах: візуально, тактильно, вербально. При цьому варто враховувати, що умови довкілля чи якісь індивідуальні особливості людини нічого не винні впливати сприйняття цієї інформації. Всі інструкції або описи мають бути максимально прості.

5) Безпека елементів благоустрою.

Слід враховувати, що наскільки не було б обладнання безпечним, завжди може трапитися помилка, що призводить до негативних наслідків.

Тому при плануванні дворового простору слід:

- усунути фактори ризику;
- зробити найбільш потрібне обладнання максимально доступним;
- у разі виникнення технічних несправностей або поломок попередити небезпечні наслідки.

6) Фізичне зусилля має бути низьким.

Будь-які елементи благоустрою повинні бути максимально зручними в використанні без застосування особливих фізичних зусиль.

7) Забезпеченість простором.

Для кожного виду обладнання або елемента благоустрою дворової території необхідно продумати чи достатньо простору навколо нього. Підхід до обладнання повинен бути забезпечений не тільки для самого користувача, але і для помічників у разі непередбачуваної ситуації [6].

Проектування автостоянок і гаражів. Згідно до вимог, площа приміщень, несучих конструкцій, кількість ярусів у автоматизованих гаражах визначають відповідно до завдання на проектування та залежить від особливостей і технічних можливостей застосовувати такі механізми. При цьому, керування пристроєм для

переміщення авто і контроль його роботи передбачають з приміщення диспетчерської, яка розташована на посадковому поверсі.

Відповідно до норм, при будівництві автоматизованих паркінгів з метою безпеки потрібно обов'язково передбачати доступ персоналу для техобслуговування на кожен ярус розміщення автомобілів та до кожного паркомісця. Такі паркінги також можна прибудовувати до будинків за умови відокремлення протипожежною стіною першого типу, а максимальний обсяг пожежного відсіку має складати не більше 200 авто.

Зобов'язують влаштовувати на парковках мінімум 5% місць з електрозарядками. Відповідно до змін, в Україні вводиться обов'язкова вимога – облаштовувати зарядками для електрокарів мінімум 5% машиномісць на парковках, що будують або реконструюють. Тобто, саме відтепер усі нові або реконструйовані парковки мають обов'язково будувати з дотриманням цієї вимоги. Також згідно з новими змінами, не менше ніж 5% машиномісць від загальної кількості у гаражах та автостоянках необхідно виділяти для облаштування зарядними пристроями для паркування транспортних засобів, оснащених виключно електричними двигунами (одним чи декількома) [7].

.....

Висновки

В даний час архітектори та дизайнери все більшу увагу приділяють якості міського середовища. Застосовуючи середній підхід з його повагою до місця, ландшафту, володіючи вмінням врахувати та спроектувати запити, з одного боку, кожної окремої людини та, водночас, групи людей, архітектори досягають високих результатів.

Таким чином, головною метою сучасної організації дворових просторів є створення багатофункціонального комфортного середовища для відпочинку, розваг та побутових потреб мешканців. Функціональне зонування дворів має бути представлене дитячими, спортивними та господарськими майданчиками, майданчиками для вигулу собак, тимчасовими (гостовими) парковками для особистого автотранспорту та велосипедів, тротуарами, пандусами, газонами та квітниками. Загальною вимогою є безпека, яка може забезпечуватися за рахунок впровадження концепції «двір без машин» та дотримання норм техніки безпеки обладнання майданчиків. У процесі дослідження на основі узагальнення існуючих методів та сучасних прикладів реконструкції були розроблені прийоми та рекомендації щодо комплексного покращення внутрішньодворових просторів багатоповерхової житлової забудови за основними напрямками:

- гармонійна взаємодія дорожніх мереж;
- функціональне зонування території відповідно до вікових груп та побутовими потребами мешканців;
- обладнання майданчиків різного призначення ;
- комплексний благоустрій та озеленення території.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Надршина Л.Н. Стаття "Индивидуализация дворового пространства в жилом микрорайоне" Нижегородский государственный архитектурно-строительный университет.
2. Благоустройство дворов. Методические рекомендации по реализации проектов повышения качества среды моногорода. Выполнено ООО «КБ Стрелка» 119072 Москва, 20 с.
3. Барсукова Н.И., Фомина Э.В. Поволжский государственный университет сервиса «Вопросы типологии жилых дворовых пространств современного города». Вестник Оренбургского государственного университета 2015 № 5 (180). 4-5с.
4. Магистерские слушания: материалы VIII Межрегиональной научно-практической конференции; 16–20 апреля 2018 г.; в 2 т.; СПбГАСУ. – СПб., 2018. – Т. I. – 313 с.

5. Кожаева Л.Б. Морфотипы застройки – в теории и на практике [Электронный ресурс] // Архитектурный вестник. 2011. № 2 (119).– Режим доступа: <http://archvestnik.ru/2011/09/29/morfotipy-zastroyki-v-teorii-i-na-praktike-2/>.
6. Черноушек М. ,4-49. Психология жизненной среды/Пер. с чеш. И. И. Попа.—М.: Мысль, 1989.— 174, [2] с.
7. ДБН В.2.3-15:2007 Зміна №2 «Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів» Видання Київ. Міністерство регіонального розвитку та будівництва та житлового - комунального господарського України. 2019. 3-8 с.

Сологуб Марина — студентка групи БМ-18б, факультет будівництва теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: marina75sologyb@gmail.com

Кучеренко Лілія Василівна — к.т.н., доцент кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет. email: liliya13liliya13@gmail.com

Marina Sologub - student of BM-18b group, Faculty of Heat and Power Engineering and Gas Supply, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: marina75sologyb@gmail.com

Kucherenko Liliya— Ph.D., Docent of Construction, Urban Management and Architecture, Vinnitsa National Technical University. email: liliya13liliya13@gmail.com